

[View this email in your browser](#)

Rotterdamsch Leeskabinet

Nieuwsbrief april/mei 2018

In deze nieuwsbrief kijken we terug op een mooie lezing van Frits van Oostrom, en vindt u alle informatie over de aankomende lezing met vertaler Harrie Lemmens. U bent ook van harte welkom bij de ledenvergadering op diezelfde avond! Verder besteden we aandacht aan 100 jaar De Ploeg, waarvoor u dit jaar zeker eens een kijkje moet gaan nemen in Groningen. Ook laten we u alvast kennismaken met Clarice Lispector, wier oeuvre tijdens de eerstvolgende lezing uitgebreid aan bod zal komen. In Uitgelicht staat één van onze topstukken centraal. Tot slot vindt u een selectie van de leukste aankomende evenementen in Rotterdam.

Inhoud:

1. Nieuws

2. Activiteiten:

- 23 mei: interview met Harrie Lemmens, vertaler uit het Portugees met voorafgaand de algemene ledenvergadering
- 3 juli: het oorlogsdagboek van Carry Ulreich

3. Nieuw in context:

- 100 jaar De Ploeg: avant-garde in Groningen
- Clarice Lispector

4. Cultureel Rotterdam

5. Uitgelicht: van rups tot vlinder - Maria Sybilla Merian

Nieuws

Inzet werkstudenten bij de Leeskabinet-balie

Zoals u waarschijnlijk gemerkt heeft, zaten er de afgelopen tijd met enige regelmaat nieuwe gezichten aan de balie van het Leeskabinet. Het langdurig

verlof van één van de RLK-medewerkers hebben we kunnen opvangen door werkstudenten in te zetten.

De komende tijd blijven we gebruikmaken van werkstudenten aan de balie, zodat de vaste medewerkers hun handen vrij hebben voor het verwerken van boeken en het organiseren van mooie activiteiten. Wel zullen we werken met twee vaste studenten, om onze persoonlijke dienstverlening te kunnen waarborgen. Shahrzad Ghahramani, die we al eerder voorstelden, blijft bij de Leeskabinet-balie werkzaam. Max Wagenaar zal binnenkort bij de balie ingewerkt worden.

Schenking historische foto's aan het Rotterdamsch Leeskabinet

Het Rotterdamsch Leeskabinet mocht een aantal bijzondere historische foto's in ontvangst nemen uit handen van de broers Notenboom uit Utrecht. Het gaat om negentien foto's, die gemaakt zijn tussen 1936 en 1939. Ze tonen de medewerkers van het Leeskabinet in de leeszaal en op het dak van het pand aan de Gelderschekade waarin de bibliotheek sinds 1865 gevestigd was. Op 14 mei 1940 zou dit gebouw, inclusief inboedel en archief, tijdens het bombardement op Rotterdam volledig verwoest worden; foto's van de vooroorlogse situatie zijn zeldzaam.

De afdrukken zijn afkomstig van mejuffrouw A.J. ('Addy') Kruis, die tussen 1936 en 1940 vrijwilligster was bij het Leeskabinet. Zij was onder andere verantwoordelijk voor de catalogisering van de uitgebreide collectie bladmuziek. De foto's uit haar nalatenschap werden op 14 maart 2018 aan het Leeskabinet geschonken door de heer J.M. Notenboom en zijn broer, zonen van mevrouw Kruis.

Op de bovenste foto zijn de medewerksters van het Leeskabinet te zien, met uiterst links mej. A.J. Kruis. Op de onderste foto staat bibliothecaris J.E. van der Pot uiterst links, met naast hem mej. Kruis. Zittend afgebeeld is adjunct-bibliothecaris J.L. de Vreese. Beide foto's dateren van 1939.

Polakgebouw weer geopend

Op dinsdag 3 april is het Polakgebouw weer geopend. Na een aantal maanden

van grondig onderzoek en verbouwingen, kunnen studenten weer in het gebouw terecht. Ook de ondernemers die op de begane grond gevestigd zijn, kunnen hun winkeldeuren weer openen. Het Polakgebouw biedt plaats aan zo'n 600 studenten. Wij hebben goede hoop dat dit de drukte in het bibliotheekgebouw wat zal verminderen.

Bijzondere openingstijden tijdens aankomende feestdagen

Er liggen enkele feestdagen in het verschiet waarop de balie van het Leeskabinet gesloten zal zijn. Het bibliotheekgebouw is op deze dagen geopend zoals in het weekend, van 10:00 tot 21:00 uur. U kunt dus gebruikmaken van de Self Service Library. Het gaat om de volgende data:

- vrijdag 27 april (Koningsdag);
- zaterdag 5 mei (Bevrijdingsdag);
- donderdag 10 mei (Hemelvaartsdag);
- maandag 21 mei (Tweede Pinksterdag).

Oproep: Museum Boijmans en Rotterdam in de oorlog, deel uw herinneringen!

In het najaar van 2018 besteedt Museum Boijmans Van Beuningen aandacht aan haar geschiedenis tijdens de Tweede Wereldoorlog. Met een grote tentoonstelling die kan worden opgevat als een tweeluik, wordt het verhaal verteld van het museum tijdens de bezetting (Boijmans in de oorlog – Omstreden verleden) in de context van de Rotterdamse kunstwereld in dezelfde periode (Rotterdam in de oorlog – De verwoeste stad).

Het museum werkt samen met het Rotterdamse Verhalenhuis Belvédère aan een oral history project. Hierin willen we mensen aan het woord laten die iets te vertellen hebben over het museum en de Rotterdamse kunstwereld in oorlogstijd. Dat kunnen herinneringen uit de eerste hand zijn, maar ook overgeleverde verhalen die nog in de familie leven. Mocht u zo'n verhaal hebben of iemand kennen die toen betrokken was bij het museum, zou u dan contact op willen nemen met: laura@verhalenhuisbelvedere.nl

De verhalen worden verzameld op een website over Boijmans in de oorlog en een selectie zal ook in de tentoonstelling te beluisteren zijn. In het najaar zal ook het Lees kabinet aandacht besteden aan de tentoonstelling in het museum.

Reis door de middeleeuwen met Frits van Oostrom

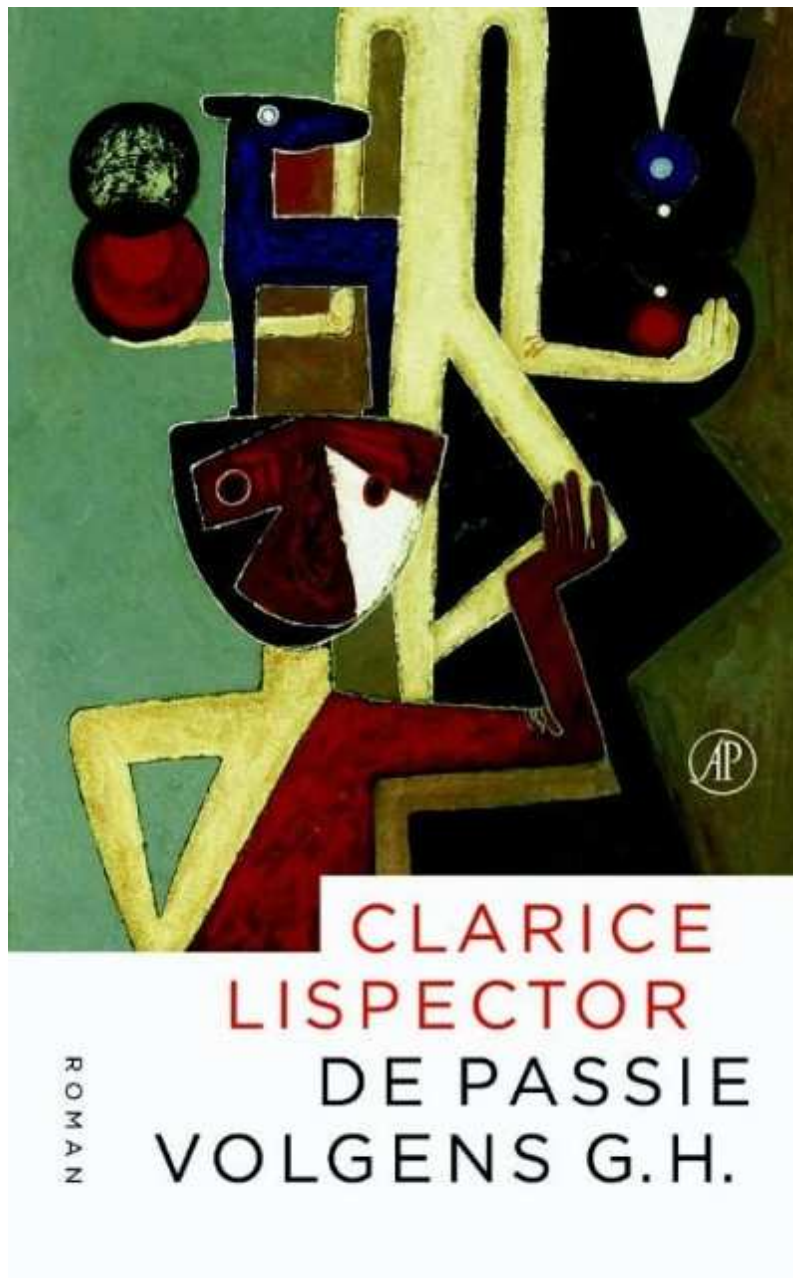
Op 21 maart hield Frits van Oostrom een lezing over zijn boek *Nobel Streven: het onwaarschijnlijke maar waargebeurde verhaal over ridder Jan van Brederode*. Als iemand op meeslepende wijze kan vertellen over de 'donkere' middeleeuwen, is het Van Oostrom wel. Hoewel het verkiezingsavond was, kwamen velen van u toch liever luisteren naar dit wonderbaarlijke verhaal over ridder en pechvogel Jan van Brederode. Wij kijken al uit naar Van Oostroms volgende boek!

Activiteiten

Leeskabinet lezing: Harrie Lemmens: dé vertaler uit het Portugees in Nederland

“VERTALEN IS VERZINNEN WAT ER STAAT”

Interview door Berrie Vugts

De aanleiding is de medio mei 2018 bij de Arbeiderspers te verschijnen en door Harrie Lemmens vertaalde klassieker *De Passie volgens G.H.* (1964) van Clarice Lispector.

Gesproken wordt over werk van auteurs uit het Portugeestalige literaire veld, waarbij wordt ingezoomd op zowel Portugal als de voormalige koloniën. Bijzondere aandacht is er voor het proces van vertalen en de diverse culturele invloeden die er ontegenzeggelijk doorheen sijpelen bij het “verzinnen wat er staat”.

Harrie Lemmens maakte samen met zijn vrouw, fotografe Ana Carvalho, het boek *God is een Braziliaan*. Het is een prachtig diepgaand reisboek over een tegenwoordig Brazilië dat zich aan stereotyperingen onttrekt en uitnodigt tot verdere reflectie. Ook zal het literaire werk van de Libanees-Braziliaanse Raduan Nassar, bekend van *Een glas woede* en *Bijbelse landbouw* deze avond aan bod komen.

Clarice Lispector, door biograaf Benjamin Moser “De Marlene Dietrich van Rio” genoemd, werd geboren in Oekraïne en emigreerde op jonge leeftijd naar Brazilië, waar ze uitgroeide tot een van de grootste twintigste-eeuwse auteurs van het Latijns-Amerikaanse continent. Ze werd door haar lezers steevast omschreven als raadselachtig, hermetisch, enigmatisch en mysterieus. Maar ook als diep-filosofisch en emotioneel.

Let op: aanmelden gewenst. tel. 010 408 1195 / of mail leeskabinet@eur.nl

Woensdag 23 mei 20:00 tot 21:15 uur, inloop vanaf 19:30.

Senaatszaal, Erasmus Building (voormalig A-gebouw, eerste verdieping)

Gratis toegang, ook voor niet-leden

Algemene Ledenvergadering

Op 23 mei vindt de jaarlijkse algemene ledenvergadering plaats, voorafgaand aan de lezing. Op de agenda staat, naast onder meer het jaarverslag en de jaarrekening 2017, een voorstel om de Hoofdcommissie uit te breiden met een nieuw lid, mevrouw E.W. van Blommestein.

De stukken voor de vergadering vindt u z.s.m. op de website, of zijn op te vragen door een e-mail te sturen naar: leeskabinet@eur.nl.

De ledenvergadering wordt gehouden van 19.00 tot ca. 19.30 uur, in de

Senaatszaal van de Erasmus Universiteit (Erasmus Building, voorheen gebouw A, op de eerste verdieping). Vooraf is er vanaf 18:30 inloop met koffie en thee. U bent van harte uitgenodigd.

Rita Lensink-Bosman Lezing in samenwerking met de Soroptimist Club Rotterdam

Op dinsdag 3 juli a.s. organiseren we de Rita Lensink-Bosman lezing. Zij was een prominent lid van de Soroptimisten. Onderwerp deze avond is het boek '*s Nachts droom ik van vrede. Oorlogsdagboek 1941-1945*' van Carry Ulreich. Met tekstbezorger van het dagboek Bart Wallet, die als historicus gespecialiseerd is in Joodse geschiedenis. Hij is verbonden aan de Vrije Universiteit en de Universiteit van Amsterdam.

De uitnodiging met meer informatie over deze lezing volgt.

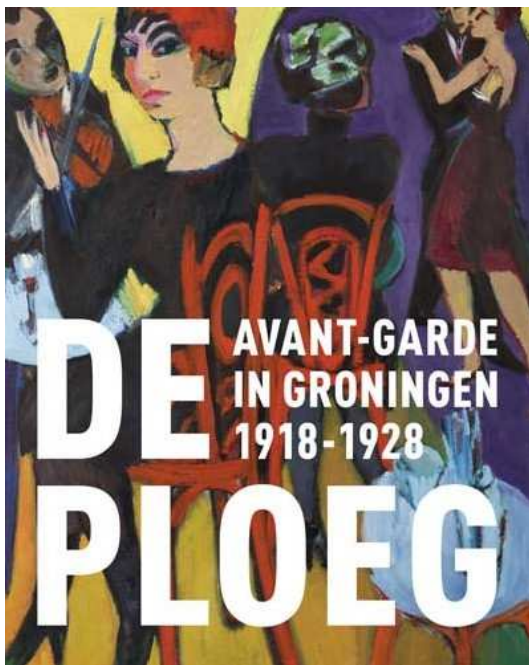

Nieuw in context

---

100 jaar De Ploeg: avant-garde in Groningen

Elsbeth van der Ploeg

De Groningse kunstenaarskring De Ploeg werd opgericht in 1918, een feit waarbij in 2018 uitgebreid wordt stilgestaan. Twee exposities worden aan het collectief gewijd: op 26 mei opent in het Groninger Museum *Avant-garde in Groningen. De Ploeg 1918-1928*, en het Grafisch Museum Groningen toont vanaf 9 juni *Grafiek van De Ploeg 1918-1928*.

De catalogus voor beide tentoonstellingen ligt de komende weken op onze aanwinstentafel. ([RLK 21.02 eu-nede PLOE](#)) Het is een prachtig geïllustreerd boek dat een historisch overzicht geeft van de kunstenaarsbeweging, beginnend bij het culturele klimaat in Groningen rond de eeuwwisseling. Waar voorheen Groningse kunstenaars als Jozef Israëls en H.W. Mesdag veelal naar de grotere steden trokken om daar naam te maken, wilden de kunstenaars van De Ploeg juist aan het Groningse kunstenaarsleven een impuls geven, met elkaar in contact komen, geïnspireerd raken en samen tentoonstellingen organiseren. De Ploeg was dan ook geen protestbeweging, maar werd keurig opgericht als vereniging, compleet met bestuur, statuten en Koninklijke goedkeuring.

Leden van het eerste uur zijn Jan Altink, Jan Wiegers, Johan Dijkstra, Alida Jantina Pott en George Martens. Huisdrukker van het gezelschap is Hendrik Werkman. De kring heeft geen programma: vereiste is slechts dat de leden zich op serieuze wijze met kunst bezighouden. De kunstenaars zoeken niet alleen

aansluiting met elkaar, maar ook met het internationale kunstleven. Contact met het werk van Kirchner en Die Brücke zet de Ploegleden aan tot het ontwikkelen van een Gronings Expressionisme, maar ook het constructivisme en impressionisme zijn invloedrijk binnen de kring.

In het vorig jaar verschenen *Hendrik Werkman en De Ploeg: the Next Call en het constructivisme* ([RLK 21.32 JORD](#)) wordt mooi beschreven hoe Werkman na een bezoek aan de tentoonstelling van De Stijl in Pictura (1922) de mogelijkheid zag om zijn belangstelling voor taal en beeldende kunst met typografische middelen te combineren. In september 1923 verstuurt hij *Het rose pamflet* naar de kunstkring: "Het wordt tijd, waarachtig. Het wordt meer dan tijd dat er iets gedaan wordt." Het is de aankondiging van het radicale tijdschrift *The Next Call*, waarin Werkman op speelse en humoristische wijze de potentie van zijn vakmanschap toont.

Werkman en De Ploeg zijn nog altijd van groot belang voor de Nederlandse moderne kunst. Wie graag verder wil lezen over deze kunstkring kan zijn hart ophalen bij het Leeskabinet, waar bijvoorbeeld het standaardwerk van Adriaan Venema over De Ploeg te vinden is, getiteld *De Ploeg 1918-1930*. ([RLK M 24 D 336](#)) Ook is er een mooie heruitgave van Werkmans *Chassidische legenden* ([RLK M 3 M 615](#)), oorspronkelijk illegaal gedrukt tijdens de Tweede Wereldoorlog, en de *Brieven van H.N. Werkman* (1940-1945) uit de serie Privédomein ([RLK L 20 A 634](#)). De brieven beslaan de periode waarin Werkman actief was met zijn clandestiene uitgeverij *De Blauwe Schuit*. Drie dagen voor de bevrijding van Groningen wordt Werkman door de Gestapo gefusilleerd.

Clarice Lispector

Berrie Vugts

Medio mei 2018 verschijnt bij de Arbeiderspers de door Harrie Lemmens vertaalde klassieker *De Passie volgens G.H.* (1964) van Clarice Lispector. Deze vertaling vormt de aanleiding op 23 mei a.s. met Lemmens in gesprek te gaan.

Clarice Lispector (1920 – 1977) werd geboren in Oekraïne en emigreerde op jonge leeftijd naar Brazilië, waar ze met haar debuutroman *Perto do Coração Selvagem* (1943) een verpletterende indruk maakte. Critici waren lyrisch en vergeleken haar met James Joyce, Virginia Woolf, Marcel Proust en andere modernisten van het eerste uur. Tot op heden is er nog geen Nederlandse vertaling van dit debuut beschikbaar, een omissie die hopelijk binnen afzienbare tijd wordt rechtgezet.

Het Leeskabinet heeft wel de Engelse vertaling uit 2012 in de collectie, getiteld *Near to the wild heart*. ([RLK 90.55 am-braz LISP](#)). De reden dat Lispector wordt gekenschetst als een vooraanstaande modernist ligt vooral in haar typische stream-of-consciousness gebruik. Eigenlijk combineert ze op geheel eigen wijze het beste van bovengenoemde modernisten. Zo heeft haar werk minder te lijden onder het soms wat al te cerebrale gemijmer van Joyce, is het zintuiglijker en intenser dan dat van Woolf, terwijl het zich moeiteloos met de filosofische diepgang van Proust kan meten.

Voorname Engelse vertaling wordt vergezeld van een voorwoord van

Benjamin Moser, de Amerikaanse biograaf van Clarice Lispector. Zijn biografie *Why this world: a biography of Clarice Lispector* (2014, [RLK A 41:2033](#)) is zeer leeswaardig. Het boek ontrafelt allerlei mythes die in de loop der decennia rondom Lispector zijn ontstaan. Tegelijkertijd wordt door Moser geenszins afbreuk gedaan aan het mysterie dat aan haar persoon blijft kleven. De opmerkelijke levenswandel van de schrijfster, haar uiterlijke schoonheid, haar befaamde grillige karakter, de wijze waarop ze haar lezers als personages benaderde, zijn enkele elementen die maken dat ze tot op de dag van vandaag blijft intrigeren. Misschien is Mosers boek wel zo'n uitermate goed geslaagde biografie omdat het uitnodigt tot herlezing van haar werk in relatie tot haar levensgeschiedenis.

Voor een beter beeld van die merkwaardige benadering van haar lezers als personages is de Privé-domein uitgave *De Ontdekking van de wereld* ([RLK 16.50 LISP](#)), vertaald door Harrie Lemmens, zeer aanbevelingswaardig. Het betreft een bundeling columns die Lispector schreef tussen 1967 en 1973 voor de Braziliaanse krant *Jornal do Brazil*. Deze columns waren belangrijk voor haar: ze hielpen haar door de depressie die gepaard ging met een lange revalidatie van ernstige brandwonden, die ze opliep nadat ze op een dag in 1966 met een brandende sigaret in slaap viel.

Cultureel Rotterdam

Langs de Kapellekensbaan is een poging van filmmaker André Schreuders om de ervaring van het lezen van een boek in een film te vatten. In het filmessay gaat de maker in gesprek met de schrijver Boontje, die spreekt in literaire fragmenten. Na afloop is er een nagesprek. Lantaren Venster, **zondag 22 april** om 16:30 uur, [koop hier uw kaarten](#).

Boek&Meester: Ernest van der Kwast gaat in gesprek met Esther Gerritsen. Haar nieuwste roman *De Trooster* is zeer positief besproken. Gerritsen is ook columniste voor de VPRO Gids en de Volkskrant. Lees kabinet-leden gaan met korting. **Dinsdag 24 april** in WORM, 20:00 uur. [Koop hier uw kaarten](#).

Stoomcursus kunst kopen met Manuela Klerkx, Oscar van Gelderen en Hugo Borst. De schrijvers van het boek *Ontroerend goed: van kunst kijken naar kunst kopen* gaan in gesprek met Hugo Borst over hoe te beginnen aan een eigen kunstcollectie. Boekhandel Maximus, **donderdag 26 april**, 20:00 uur. Toegang €2,50, [aanmelden via de mail](#).

Marcel Möring gaat **zondag 29 april** in gesprek met Arjen van Veelen over zijn roman *Aantekeningen over het verplaatsen van obelisk*, Sander Heijne over zijn boek *Er zijn nog 17 miljoen wachtenden voor u* en Franca Treur over haar boek *Slapend rijk en andere verhalen*. Boekhandel Donner, 15:00 uur, toegang vrij.

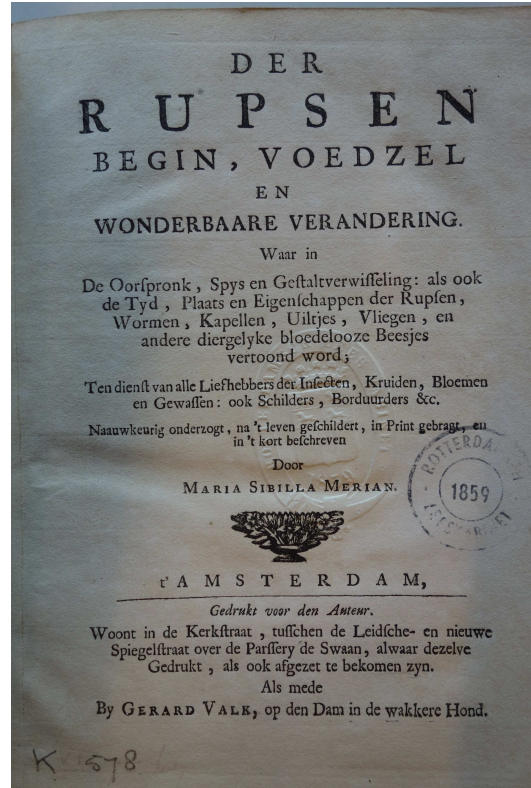
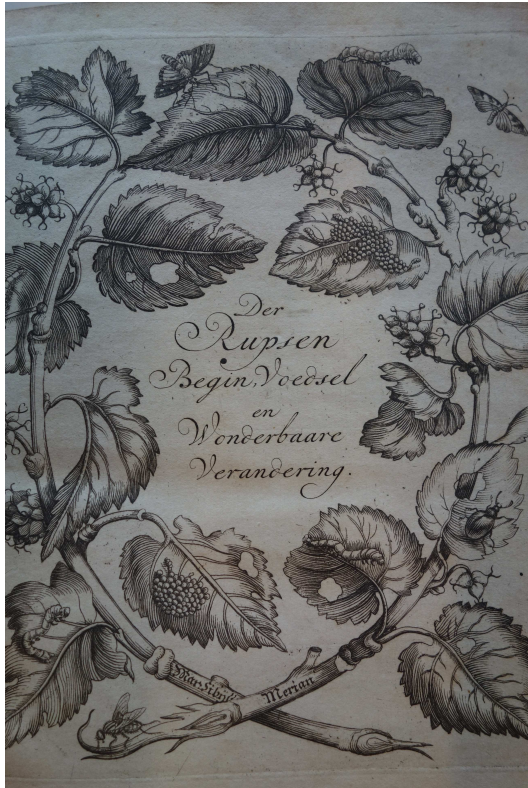
Workshop Poetry Performance: voor de dichters onder ons die graag hun podiumvaardigheden willen verbeteren. **Zondag 13 mei** vanaf 13:30. Kijk voor meer informatie en inschrijving op de [website van Poetry International](#).

Reizen met Steinz: meesterwerken uit de Europese literatuur. Literair redacteur Jet Steinz gaat op reis langs de letteren, met deze keer als bestemming het Boekarest van Mircea Cartarescu. Hoe heeft de stad de schrijver beïnvloed? **Zondag 13 mei** in de Centrale Bibliotheek, filmzaal (vierde verdieping). Toegang vrij.

Vakanties zijn een bron van vreugde en verdriet, en dus van verhalen. Schrijf ze op en laat iedereen meegenieten! Cursus reisverhalen schrijven bij de Rotterdamse Volksuniversiteit, vanaf **dinsdag 22 mei** om 10:00 uur. Kijk voor meer informatie en inschrijving op de [website van de Volksuniversiteit](#).

Uitgelicht: Van rups tot vlinder - Maria Sybilla Merian

Het Leeskabinet is de trotse bezitter van het zogenaamde 'Rupsenboek' van Maria Sybilla Merian (1647-1717). De officiële titel luidt: *Der rupsen begin, voedzel en wonderbaare verandering: waar in de oorspronk, spys en gestaltverwisseling: als ook de tyd, plaats en eigenschappen der rupsen, wormen, kapellen, uiltjes, vliegen, en andere diergelyke bloedeloze beesjes vertoond word: ten dienst van alle liefhebbers der insecten, kruiden, bloemen en gewassen: ook schilders, borduurders &c.: naauwkeurig onderzocht, na 't leven geschildert, in print gebragt, en in 't kort beschreven.*

Merian vertaalde haar oorspronkelijk in het Duits geschreven werk zelf in het Nederlands en liet het in 1713-1714 drukken bij Valk in Amsterdam. De twee delen zijn samen ingebonden in een perkamenten band. Van het enkele jaren later verschenen derde deel hebben we helaas geen exemplaar.

Maria Sybilla Merian was een uiterst veelzijdige vrouw. Ze was een begaafd tekenaar, schilder en borduurster, ze handelde in verf, was lerares, moeder en huisvrouw. En een groot liefhebber van de natuur.

Het Rupsenboek is prachtig geïllustreerd met vele tientallen kopergravures van

rupsen en vlinders in verschillende stadia van ontwikkeling, altijd op of bij een bloem of plant. Merians teksten en tekeningen voor de gravures zijn gebaseerd op eigen waarneming.

Het boek geldt als een pioniersprestatie op wetenschappelijk gebied. Het bevat weliswaar geen wereldschokkende nieuwe ontdekkingen, maar het bracht een groter publiek in contact met wetenschappelijke kennis. Ook staat het Rupsenboek symbool voor een nieuwe methode van wetenschappelijk onderzoek: insecten werden niet langer opgeprikt en als statische wezentjes getekend, maar geplaatst in hun leefomgeving.

Het Rupsenboek is tijdelijk uitgeleend aan het Maritiem Museum en ligt tot 3 maart 2019 in de tentoonstelling *Expeditie Knappe Koppen*. Ga voor meer informatie over deze expositie naar de [website van het Maritiem Museum](#).

Volg ons op sociale media:

Copyright © * 2018 * *Rotterdamsch Leeskabinet*, All rights reserved.

* Jaargang 2 nieuwsbrief 6: april/mei*

E-mail voorkeuren aanpassen:

You can [update your preferences](#) or [unsubscribe from this list](#).

Rotterdamsch Leeskabinet

p/a Universiteitsbibliotheek (Library Building)

Burgemeester Oudlaan 50, 3062 PA Rotterdam

Postbus 1738, 3000 DR Rotterdam

www.leeskabinet.nl

Informatie algemeen en uitleen: 010 - 408 11 95 of e-mail leeskabinet@eur.nl

---

This email was sent to <<Email Address>>

[why did I get this?](#) [unsubscribe from this list](#) [update subscription preferences](#)

Rotterdamsch Leeskabinet · Burgemeester Oudlaan 50 · Rotterdam, 3062 PA · Netherlands

